

VERBOD VAN POLITIEKE ACTIVITEIT

en verenigingen voor de verdeling van goederen – diegenen die dergelijke verenigingen wilden oprichten, moesten bij het Japanse bestuur verlot daartoe aanvragen en dat verlot zou slechts worden verleend wanneer de oprichters onder ede zouden verklaren dat hun vereniging geen politieke oogmerken had.

Protesten tegen de Japanse bekendmakingen dat Indonesiërs geen hoge posten bij het bestuur zouden krijgen en dat alle politieke werkzaamheid voorlopig verboden was, werden niet geuit – de Indonesische politieke elite schikte zich, hopend op betere tijden.

★

Het meest kwetsbare lid van die elite was de man aan wie in het kabinet waarvan de vorming niet was doorgestaan, de functie van minister van economische zaken was toegedacht: Hatta. Hij had immers niet alleen vóór het uitbreken van de oorlog in de *Pacific* herhaaldelijk en duidelijk tegen het Japanse imperialisme gewaarschuwd maar hij had ook na dat uitbreken, toen hij nog op Banda in ballingschap leefde, een artikel geschreven waarin hij gesteld had dat Japan de oorlog was begonnen met 'een roversdaad', vervolgens uiteen had gezet dat een Japanse overwinning voor de Indonesiërs 'knechtschap' en 'slavernij' zou betekenen, en geëindigd was met te schrijven:

'Ook als wij zouden weten dat Japan waarschijnlijk winnen zal, blijft de plicht op ons rusten om voor onze bedreigde idealen op te komen. Liever staande sterven dan knielende leven . . . Dit is de betekenis van deze strijd.'¹

Soetan Sjahrir, Hatta's medeballing op Banda, had het een levensgevaarlijk artikel gevonden en Hatta had vervolgens getracht, publikatie te voorkomen. Dat was mislukt: zijn beschouwing was op 22 en 23 december '41 in het te Batavia verschijnende dagblad *Pemandangan* verschenen en wij kunnen ons niet anders voorstellen dan dat Hatta in Soekaboemi de eerste dagen van de Japanse bezetting in grote bezorgdheid doorbracht. Imamoera's staf had evenwel van het artikel geen weet, integendeel: Hatta had in april '33 een bezoek aan Japan gebracht waar hij enkele toespraken had gehouden en door sommigen als 'de Gandhi van Java'

¹ *Pemandangan*, 22 en 23 dec. 1941, aangehaald in de *Deli Courant*, 3 jan. 1942.